

REGION W DIALOGU
ZINTEGROWANE BADANIA NAD ZIEMIĄ LUBUSKĄ

ZIEMIA LUBUSKA JAKO PRZEDMIOT BADAŃ

REKONESANS I ZARYS NOWYCH
PERSPEKTYW BADAWCZYCH

KSIĘGA
STRESZCZEŃ

ZIELONA GÓRA
24-25 maja 2023

Spis treści

dr hab. Ryszard Asienkiewicz, prof. UZ

Budowa ciała uczniów w wieku 7-18 lat a wielkość zamieszkiwanego środowiska.
Tendencje zmian / 4

dr Marta Bąkiewicz

Ziemia Lubuska w polsko-niemieckim dialogu – rekonesans, szanse i wyzwania / 5

dr Andrzej Buck

Badania nad czasopiśmiennictwem lubuskim po roku 1989 / 6

dr hab. Zbigniew Bujkiewicz, prof. ŁWSH

Historyk wobec zacierania śladów przeszłości – białe plamy w historii
gospodarczej Ziemi Lubuskiej w czasach PRL / 7

mgr Małgorzata Bukiel

„Obsługa naukowa” Ziemi Lubuskiej przez poznańskie środowisko naukowe
w pierwszych latach powojennych. Przykład Zdzisława Kaczmarczyka i kilka
postulatów badawczych / 8

prof. dr hab. Bogumiła Burda

Stan badań nad edukacją na Ziemi Lubuskiej w XIX i XX wieku / 9

dr hab. Radosław Domke, prof. UZ

Historia wizualna Zielonej Góry spisana kamerą Sky Piastowskie / 10

ks. dr hab. Andrzej Draguła, prof. US

Od Diecezji Lubuskiej do Ziemi Lubuskiej. Kościół i region w re-konstrukcji / 11

dr Agnieszka Gandecka

Lubuskie (nie)warte zachodu. O wizerunku, potencjale i marce turystycznej
regionu / 12

prof. dr hab. Bohdan Halczak

Pojęcie Ziemi Lubuskiej w ujęciu historycznym i politologicznym / 13

prof. dr hab. Leszek Jerzak

Przyroda lubuska a możliwości rozwoju turystyki przyrodniczej / 14

dr hab. Arkadiusz Kalin, prof. AJP

Rewizje tożsamości historycznej regionu na przykładzie literatury
o Ziemi Lubuskiej / 15

dr Piotr Kapusta

Znaczenie koordynacji zabezpieczenia społecznego dla sytuacji prawnej
mieszkańców i przedsiębiorców województwa lubuskiego / 16

- dr hab. Mirosław Kowalski, prof. UZ, lic. Klaudia Perzanowska
Uwarunkowania nieprawidłowości w rozwoju mowy w opiniach studentów Ziemi Lubuskiej. Analizy i refleksje / 17
- dr hab. Jarosław Kuczer, prof. UZ
Szlachcic, baron, hrabia. Badania nad XVI-XVIII-wieczną szlachtą południowej części województwa lubuskiego / 18
- dr Krzysztof Lisowski
Lubuski Sondaż Społeczny – socjologiczny portret Lubuszan w latach 2005-2014 / 19
- dr Janusz Łastowiecki
My mamy radio, wy macie telewizję. Telewizja zielonogórska w latach 1989-2019 / 20
- dr Patrycja Łobodzińska
Średniowieczna plastyka Ziemi Lubuskiej – stan badań, rozpoznanie, kierunki badawcze / 21
- prof. dr hab. Małgorzata Mikołajczak
Zintegrowane badania nad Ziemią Lubuską: wyzwania i szanse / 22
- dr hab. inż. Maria Mrówczyńska, prof. UZ, dr inż. Sławomir Gibowski
Identyfikacja przemieszczeń pionowych obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie miasta Zielona Góra / 23
- dr hab. Tomasz Nodzyński, prof. UZ
Badania nad lubuską tożsamością z perspektywy historyka / 24
- dr hab. Ewa Pasterniak-Kobyłecka, prof. UZ
Partycypacja w lokalnych wydarzeniach kulturalnych studentów pierwszego roku Uniwersytetu Zielonogórskiego / 25
- dr Magdalena Pokrzyńska
Region lubuski w świetle badań etnograficznych / 26
- dr Kaja Rostkowska-Biszczyk
Prasa Ziemi Lubuskiej – dorobek i perspektywy badań / 27
- prof. dr hab. Marta Ruszczyńska
Widma dawnej i nowej historii w powieści sensacyjnej Sławomira Siereckiego „Upiory znikają o brzasku” / 28
- dr hab. Dariusz Rymar, prof. AJP
Badania historyczne nad Ziemią Lubuską w latach 1945–1989 z perspektywy gorzowskiej / 29

dr Karol Siemaszko

Sądownictwo powszechne na Ziemi Lubuskiej w pierwszych latach po II wojnie światowej. Stan badań / 30

dr hab. Magdalena Steciąg, prof. UZ

Lubuskie radiomorfozy: rekonosans zmian na lokalnym rynku radiowym w ostatnim trzydziestoleciu / 31

dr hab. Dorota Szaban, prof. UZ, dr hab. Beata Trzop, prof. UZ

Lubuszanie w pandemii COVID-19. Badania socjologiczne w „czasach zarazy” / 32

prof. dr hab. Grażyna Barbara Szewczyk

Ziemia Lubuska w katowickich czasopismach kulturalnych „Odra” i „Poglądy” / 33

dr Mirosława Szott

Zielonogórska Pracownia Badań nad Literaturą Regionalną – próba podsumowania dziesięciu lat działalności / 34

dr hab. Katarzyna Taborska, prof. AJP

Leksykon / Wokabularz "regionu lubuskiego" w wybranych pracach literaturoznawczych / 35

dr Wiktor Trybka

Bogactwo naturalne województwa lubuskiego jako wyzwanie dla praktyki notarialnej / 36

dr hab. Marcei Tureczek, prof. UZ

O badaniach nad dziedzictwem kulturowym na Ziemi Lubuskiej z nieco innej perspektywy / 37

mgr Magdalena Turska

Studia nad środowiskiem literackim Gorzowa Wielkopolskiego i okolic – rekonosans i perspektywy rozwojowe / 38

mgr Grzegorz Urbanek

Prasa ziomkowska w badaniach regionalistycznych po 1990 roku na przykładzie czasopisma "Heimatgruss" / 39

dr hab. Krzysztof Wasilewski, prof. KP

Digitalizacja dziedzictwa Ziemi Lubuskiej jako przykład cyfrowej kreacji regionu / 40

dr hab. Maria Zielińska, prof. UZ

Ziemia Lubuska z perspektywy socjologicznej i transgranicznej / 41

dr Iwona Żuraszek-Ryś

Nazwy własne Ziemi Lubuskiej jako przedmiot badań zielonogórskich językoznawców / 42

dr hab. Ryszard Asienkiewicz, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

Budowa ciała uczniów w wieku 7-18 lat a wielkość zamieszkiwanego środowiska. Tendencje zmian

Celem referatu jest analiza budowy ciała chłopców i dziewcząt województwa lubuskiego oraz ukazanie tendencji zmian w latach 2002-2017. Materiał został zebrany w latach 2015-2017 wśród 11760 uczniów w wieku 7-18 lat (5680 chłopców i 6080 dziewcząt) w wybranych losowo szkołach podstawowych i gimnazjalnych województwa lubuskiego. Na podstawie pomiarów wysokości i masy ciała (metoda antropometryczna) wyliczono wskaźnik wagowo-wzrostowy BMI, którego indywidualne wartości skategoryzowano. Informacje dotyczące wielkości zamieszkiwanego środowiska (wieś, małe miasto, miasto średniej wielkości) zebrano metodą sondażu diagnostycznego. Materiał poddano opracowaniu statystycznemu z wykorzystaniem programu Microsoft Excel 2010 i Statistica 10.0. Wyniki odniesiono porównawczo do badań z lat 2002-2003. Na podstawie standaryzowanej wielkości wskaźnika BMI, przeciętnie najtęższą budową ciała wyróżniają się chłopcy zamieszkujący miasta średniej wielkości oraz dziewczęta ze środowisk wiejskich. Co czwarty chłopiec (24,93 %) i co ósma z dziewcząt (11,86 %) ma nadwagę. Otyłość stwierdzono wśród 2,90 %, chłopców i 1,79 % dziewcząt. Pierwszy stopień niedowagi charakteryzuje 7,11 % całej populacji uczniów (w tym 4,07% chłopców i 9,95 % dziewcząt). Drugi stopień niedowagi odnotowano wśród 1,71 % ogółu badanych (w tym 0,90 % chłopców i 2,47 % dziewcząt). Anoreksja występuje u 0,67 % populacji chłopców i 1,25 % dziewcząt. Porównawczo do badań populacji dzieci i młodzieży Ziemi Lubuskiej z lat 2002-2003, odnotowano zmniejszenie liczby uczniów z prawidłowymi proporcjami budowy ciała i niedowagą, natomiast niepokojący wzrost z nadwagą i otyłością. Stwierdzenia i wnioski: 1. Wielkość zamieszkiwanego środowiska istotnie różnicuje proporcje wagowo-wzrostowe zespołów chłopców i dziewcząt w wieku 7-18 lat. 2. W 15-letnim okresie obserwacji (2002-2017) w zespołach obu płci dla wszystkich klas wieku odnotowano istotną tendencję do zwiększania tęgości budowy ciała. 3. Rekomendacje w edukowaniu rodziców w zakresie zdrowego żywienia i aktywności ruchowej, a także stworzenie oferty uczniom w zakresie bezpłatnego korzystania z obiektów sportowych. Wprowadzenie do szkół przedmiotu Edukacja zdrowotna. Słowa kluczowe: uczniowie, budowa ciała, tendencje zmian.

dr Marta Bąkiewicz

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Ziemia Lubuska w polsko-niemieckim dialogu – rekonesans, szanse i wyzwania

„Badania nad Ziemią Lubuską mają już długą tradycję” – w ślad za tezą sformułowaną w call for papers pierwszej konferencji z cyklu „Region w dialogu. Zintegrowane badania nad Ziemią Lubuską” warto zadać pytanie o miejsce polsko-niemieckich badań w wieloletniej tradycji badań nad Ziemią Lubuską. W moim wystąpieniu chciałabym – w pierwszej części – przedstawić na wybranych przykładach dokonania polsko-niemieckich interdyscyplinarnych zespołów badawczych, które koncentrowały się na problematyce regionu Ziemi Lubuskiej, ze szczególnym uwzględnieniem badań dotyczących obszaru literatury i kultury. W drugiej części wystąpienia przejdę do omówienia literackich inicjatyw na scenie polsko-niemieckiego pogranicza w latach 90-ych dynamizujących rozwój polsko-niemieckiego dialogu. Podejmę także próbę zaprezentowania współczesnych form współpracy transgranicznej poprzez organizowanie wydarzeń literacko-kulturalnych, ograniczając się do tych, które odbyły się w ostatnich latach z udziałem lub z inicjatywy autorki referatu. W podsumowaniu zasygnalizuję możliwe dalsze kierunki badań literaturoznawczych nad Ziemią Lubuską i nawiążę do wstępnie sformułowanej tezy, iż Ziemia Lubuska jest regionem odgrywającym ważną rolę w polsko-niemieckim dialogu kultur.

dr Andrzej Buck

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida
w Zielonej Górze / Komisja Prasoznawcza PAN o. Kraków

Badania nad czasopiśmiennictwem lubuskim po roku 1989

Rok 2000 zmienił w zasadniczy sposób stan badań nad prasą lubuską. Przyczyniły się do tego badania Andrzeja K. Piaseckiego: *Przewodnik po prasie województwa lubuskiego* zamieszczony w „Studiach Zachodnich” (2000), *Prasa gorzowska: suplement do monografii* opublikowany w zbiorze „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” (2000) oraz monografia *Lubuska czwarta władza. Środki społecznej komunikacji w województwie lubuskim* (2000). Kierunek wskazują publikacje Krzysztofa Wasilewskiego, m.in. *Rola prasy lokalnej w procesie budowania tożsamości „małych ojczyzn” na przykładzie Ziemi Lubuskiej 1945-1999* (*Komunikologia. Teoria i praktyka komunikacji*, red. E. Kulczycki, M. Wendland, (2012) oraz artykuł *Powstanie i rozwój gorzowskiego subregionu periodycznej komunikacji medialnej (1945-1989)* („Rocznik Prasoznawczy” (2012). Artykułami poszerzającymi w zasadniczy sposób krąg tytułów, nad którymi rozpoczęto kwerendę („Codzienny Express Zachodni”, tygodnik „Extra”) są artykuły zawarte w roczniku Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze „Zielonogórskie Studia Bibliotekoznawcze” (zeszyty 6-10). Także tom *Oblicza prasy Ziemi Zachodnich 1945-2012* (2013). Kolejny tom *Oblicza prasy zielonogórskiej. Konteksty lubuskie* (2022) zawiera nowe badania, m. in. dotyczące dziennika „Gazeta Nowa”, które są ważne dla badań nad codzienną prasą lubuską, a także jej pełną bibliografią. Także tom *Historia Zielonej Góry. Najnowsze dzieje miasta po roku 1989*. Tom III. Pod red. Wojciecha Strzyżewskiego zawiera perspektywę badawczą w tym względzie autorstwa Magdaleny Steciąg, Kai Rostkowskiej-Biszczyńskiej, Janusza Łastowieckiego, *Trzy dekady mediów masowych w Zielonej Górze. Lokalne metamorfozy w latach 1889-2019*. Autor przedstawi też stan cyfryzacji prasy lubuskiej i jej obecność w Zielonogórskiej Bibliotece Cyfrowej.

dr hab. Zbigniew Bujkiewicz, prof. ŁWSH

Łużycka Szkoła Wyższa w Żarach

Historyk wobec zacierania śladów przeszłości – białe plamy w historii gospodarczej Ziemi Lubuskiej w czasach PRL

Referat ma na celu zwrócenie uwagi na ukrywanie i niszczenie dokumentów gospodarczych przez władze Polski Ludowej. Skutki tych działań i ich wpływ na badania naukowe dotyczące Ziemi Lubuskiej zostaną przedstawione na przykładzie opisu stanu gospodarki w latach 1945-1947 i „akcji uzysku cegły” w latach 1951-1956.

mgr Małgorzata Bukiel

Instytut Zachodni w Poznaniu

„Obsługa naukowa” Ziemi Lubuskiej przez poznańskie środowisko naukowe w pierwszych latach powojennych. Przykład Zdzisława Kaczmarczyka i kilka postulatów badawczych

W okresie międzywojennym, dzięki badaniom prowadzonym na Uniwersytecie Poznańskim, Poznań stał się stolicą polskiej myśli zachodniej. Od początku swego istnienia IP badał nie tylko tereny Wielkopolski, Pomorza i Śląska, które weszły w skład niepodległego Państwa Polskiego, ale także tzw. Kresy „niewyzwolone”, czyli ziemie na zachód od Poznania, pozostające pod panowaniem niemieckim. Nagromadzenie badaczy zajmujących się myślą zachodnią w Poznaniu zaowocowało powstaniem tu Instytutu Zachodniostowiańskiego, Związku Obrony Kresów Zachodnich oraz Towarzystwa Miłośników Ziemi Zachodnich. Przedwojenne i późniejsze, konspiracyjne, doświadczenia w staraniach o zlokalizowanie polskiej granicy na Odrze uczyniły z tych badaczy naturalne kadry powołanego w 1944 roku Instytutu Zachodniego, który wkrótce stał się główną instytucją wspierającą po wojnie rozwój naukowy Ziemi Odzyskanych. W pierwszych latach po II wojnie światowej Instytut objął patronat nad nowymi ośrodkami regionalnymi, które dotychczas nie miały tradycji naukowych. Chociaż istnieje wiele badań na temat pozytywnego wpływu, jaki wywarła opieka poznańskiego środowiska na rozwój środowiska lubuskiego, niewiele wiadomo o pewnych ograniczeniach, jakie z niej wynikały. Przykładowo, środowisko poznańskie miało duży wpływ na decydowanie o tym, jakie instytucje powinny powstać w nowym regionie i kto powinien odpowiadać za ich działalność. W wystąpieniu przedstawione zostaną kluczowe przykłady działalności Zdzisława Kaczmarczyka, ważnego przedstawiciela poznańskiego środowiska naukowego, który przez długi czas uważał społeczeństwo Ziemi Lubuskiej za niedojrzałe naukowo. Jego przypadek posłuży do sformułowania kilku pytań badawczych oraz wskazania aspektów tego typu działalności, które powinny być uwzględniane w dalszych badaniach Ziemi Lubuskiej.

prof. dr hab. Bogumiła Burda

Uniwersytet Zielonogórski

Stan badań nad edukacją na Ziemi Lubuskiej w XIX i XX wieku

Stan badań nad edukacją na Ziemi Lubuskiej w ostatnich dziesięcioleciach XX i XXI wieku wskazuje na wzrost zainteresowań publikacjami związanymi z jubileuszami placówek szkolnych powstałych czy też organizowanych po 1945 roku. Natomiast ważnym elementem ciągłości badań nad edukacją jest wskazanie na rozwój badań nad tym problemem w XIX wieku. W tym to okresie rozwinęło się wiele nowoczesnych placówek edukacyjnych, pojawiło się także wiele nowych rozwiązań, które zyskały uznanie w opracowaniach niemieckich pedagogów, dyrektorów szkół, nauczycieli, wychowanków (dotyczy to zwłaszcza Sulechowa, także Zielonej Góry, Żar czy Paradyża). Zgromadzenie opracowania bibliograficznego dotyczącego stanu badań nad edukacją pozwala na sformułowanie rekomendacji do poszerzania pola badania. Procesowi badań nad zasobami prac i opracowań, monografii, prac doktorskich czy drobnych publikacji lubuskiej edukacji powinna towarzyszyć realizacja projektu ich cyfryzacji i zawieszenia w Zielonogórskiej Bibliotece Cyfrowej. W zakresie dalszych kierunków badań nad edukacją na Ziemi Lubuskiej powinniśmy skupić się na monografiach poszczególnych placówek edukacyjnych, przygotowaniu słownika czy też zbioru biografii pierwszych organizatorów szkół po 1945 roku, czy też opracowaniu syntetycznego ujęcia rozwoju edukacji w XIX – XXI wieku na dzisiejszych ziemiach wchodzących w skład Ziemi Lubuskiej i jej powiązaniach, czy też oddziaływaniach na ziemie ościenne. Dodatkowo należałoby zająć się zbadaniem przemian w obrębie rozwoju placówek szkolnych, trendów edukacyjnych na przełomie XX/XXI wieku, także wpływu procesów demograficznych na rozwój edukacji na Ziemi Lubuskiej.

dr hab. Radosław Domke, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

Historia wizualna Zielonej Góry spisana kamerą Sky Piastowskie

Historyk ślęczący w archiwum nad pożółkłymi dokumentami należy do stereotypu profesji. Ale badacz dziejów oglądający fotografie czy filmy i na ich podstawie wyrabiający sobie pogląd na temat przeszłości, to jakby nowa jego rola. Tak samo historyk upowszechniający wyniki swoich lub cudzych badań za pomocą filmu. Również organizator różnego rodzaju widowisk historycznych. Historia uprawiana przez nich wymaga innego warsztatu, którego organizacja z pewnością nie jest sprawą łatwą. Nie od dziś słyszy się o zmianach zachodzących w naszej cywilizacji, polegających na coraz częstszej komunikacji za pośrednictwem środków wizualnych bądź audiowizualnych. Zjawisko to zdaje się dobrze znane, także dzięki poważnym badaniom prowadzonym nad różnymi jego aspektami. Zmiany wymuszają pewną reorientację ze strony nauk humanistycznych. Przedstawiciele poszczególnych dyscyplin muszą rozwiązywać coraz więcej problemów, które nie ograniczają się li tylko do kartki papieru z tekstem, odręcznie zapisanym czy zadrukowanym, lecz związane są z jakimiś obrazami, nierzadko ruchomymi i powiązаныmi z dźwiękiem. Wspomniana reorientacja dotyczy także nauk historycznych. Historycy w swej pracy coraz częściej z różnych przyczyn mają do czynienia z materiałami wizualnymi i audiowizualnymi, co sprawia, że ich dyscyplina nie jest taka sama. Nie znaczy to jednak, że musi być naruszona jej istota. Potrzebna staje się zatem pogłębiona refleksja na temat pracy historyka nad źródłami wizualnymi i audiowizualnymi czy posiłkowania się przezeń obrazami. Dlatego zdecydowałem się opisać historię Zielonej Góry posługując się wyłącznie źródłem, jakim są filmy fabularne wytwórni Sky Piastowskie.

ks. dr hab. Andrzej Draguła, prof. US

Uniwersytet Szczeciński

Od Diecezji Lubuskiej do Ziemi Lubuskiej. Kościół i region w re-konstrukcji

Teren diecezji zielonogórsko-gorzowskiej zasadniczo pokrywa się z terenem województwa lubuskiego, które współcześnie bywa utożsamiane z Ziemią Lubuską. Początki organizacji kościelnej na tych ziemiach sięgają roku 1123–1124, kiedy utworzoną diecezję ze stolicą w Lubuszu (dzisiaj Niemcy). W okresie reformacji diecezja rzymsko-katolicka przestała istnieć. Reaktywacja organizacji kościelnej dokonała się de facto dopiero po II wojnie światowej, a diecezja zielonogórsko-gorzowska w obecnych granicach powstała w roku 1992. Do II wojny światowej na tych terenach dominowało wyznanie protestanckie. Współczesna tożsamość kościelna zbudowana jest z wielu czynników, z których należy wymienić historyczne nawiązanie do diecezji lubuskiej, dziedzictwo poprotestanckie, kulturę religijną ludności napływowej po II wojnie światowej, a także współczesne tendencje regionalistyczne. Istotne pozostaje pytanie, na ile mamy do czynienia z tożsamością kościelną w sposób naturalny ewoluującą poprzez kontynuację, a na ile z tożsamością re-konstruowaną na nowo.

dr Agnieszka Gandecka
Uniwersytet Zielonogórski

Lubuskie (nie)warte zachodu. O wizerunku, potencjale i marce turystycznej regionu

Turystyka jest branżą o znacznym stopniu czułości na uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne regulujące jej kondycję. Pandemia SARS-CoV-2 skutkowała -- według danych UNWTO (Światowej Organizacji Turystyki) -- globalnym spadkiem liczby przyjazdów międzynarodowych aż o 74% w roku 2020 w stosunku do roku 2019. Sytuacja ulega systematycznej poprawie, bowiem kolejny raport UNWTO wskazuje, że liczba osób podróżujących po świecie pomiędzy styczniem a lipcem 2022 r. była wprawdzie o 57% niższa wobec podobnego okresu w roku 2019, jednak w okresie styczeń-lipiec 2022 liczba turystów na całym świecie wzrosła o 172% więcej aniżeli w analogicznym okresie roku 2021. Rozpoczyna się więc nowe otwarcie w turystyce, którego wskaźnikiem jest zaostrzenie się rywalizacji między krajami, regionami i miejscowościami o zajęcie rozpoznawalnej pozycji na turystycznej mapie świata. Na wielkość ruchu turystycznego wpływają takie elementy jak lokalizacja, atrakcyjność walorów turystycznych czy stan i struktura infrastruktury turystycznej, ale również wizerunek regionu kreowany przez właściwe podmioty polityki turystycznej. Wizerunek miejsc jest kluczowy w kształtowaniu strategii i narzędzi marketingowych. Celem artykułu jest refleksja na temat turystycznej rozpoznawalności marki województwa lubuskiego jako istotnego elementu współgrającego z walorami miejsca, produktami, usługami turystycznymi i ogólnym wrażeniem z podróży. Brak takiego wizerunku skutkuje brakiem skojarzeń z regionem jako destynacją turystyczną, co odbija się na wielkości ruchu turystycznego, a tym samym na jego dochodach z turystyki.

prof. dr hab. Bohdan Halczak

Uniwersytet Zielonogórski

Pojęcie Ziemi Lubuskiej w ujęciu historycznym i politologicznym

Pojęcie „Ziemia Lubuska” pojawiło się w Polsce po II wojnie światowej. Z historycznego punktu widzenia to nazwa tzw. Nowej Marchii, czyli części Marchii Brandenburskiej, która po 1945 r. znalazła się w granicach państwa polskiego. Z politologicznego punktu widzenia to przede wszystkim idea, która zjednoczyła ludność różnego pochodzenia, jaka osiedliła się na tym terytorium w wyniku powojennych zmian granicznych.

prof. dr hab. Leszek Jerzak
Uniwersytet Zielonogórski

Przyroda lubuska a możliwości rozwoju turystyki przyrodniczej

W prezentacji zostanie przedstawiony stan zbadania przyrody województwa lubuskiego. Także istniejące formy ochrony przyrody. Uzyskane dane wskazują na wysoką wartość przyrody. Przy braku uprzemysłowienia wskazuje to na ważne źródło dochodów poprzez rozwój turystyki przyrodniczej. Jest to też element zachęcający do ochrony przyrody, także szerzej środowiska tego regionu. Ważne jest też wskazanie na usługi ekosystemów, co jest ważnym elementem zachęcającym mieszkańców do ochrony środowiska i pozyskiwania przychodów w zrównoważony sposób.

dr hab. Arkadiusz Kalin, prof. AJP

Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

Rewizje tożsamości historycznej regionu na przykładzie literatury o Ziemi Lubuskiej

W referacie chciałbym zająć się strategiami konstrukcji tożsamości historycznej regionu w literaturze o Ziemi Lubuskiej po II wojnie światowej. Twórczość literacka w pierwszych dziesięcioleciach pełniła funkcję propagandową – potwierdzenia „odzyskania” i „repolonizacji” poniemieckich terytoriów, ale również konstytuowała nowy powojenny region – Ziemię Lubuską (np. twórczość E. Paukszty). Utwory te inspirowane były ustaleniami i dogmatami głównie w zakresie badań historycznych nad regionem – współtworzących mit piastowski i wizję odwiecznej polskości (autochtoniczności). Istotną cezurą okazał się przełom kulturowy roku 1989, który rozpoczął szereg procesów zmieniających wizję historycznej tożsamości regionu: odkrywanie niemieckiej historii i wpływu niemieckiego dziedzictwa kulturowego („poniemieckie”), analogię ekspatrianckich losów przesiedlonych Niemców i Kresowian, funkcjonowanie odmiennych pamięci kulturowych (np. Łużyczan, Łemków) itd. Nowe pokolenie literackie dokonało wówczas fundamentalnej rekonstrukcji wizji przeszłości regionu. Przemiany te dają asumpt do pytań o rangę i aktualność dawnej literatury, pozostającej przeważnie w kręgu mitologii Ziem Odzyskanych, a jednocześnie skłaniają do zastanowienia nad kształtującymi się od lat 90. XX wieku procesami rekonfiguracji tożsamości lubuskiej, co w konsekwencji wymaga przeorientowania badań nad literaturą o Ziemi Lubuskiej.

dr Piotr Kapusta

Uniwersytet Zielonogórski

Znaczenie koordynacji zabezpieczenia społecznego dla sytuacji prawnej mieszkańców i przedsiębiorców województwa lubuskiego

Problematyka zabezpieczenia społecznego łączy w sobie zagadnienia związane z ubezpieczeniami społecznymi, zabezpieczeniem społecznym oraz pomocą społeczną. To sprawia, że szereg kwestii dotyczących codziennego życia jednostki regulowanych jest przepisami prawa zabezpieczenia społecznego. Związek ubezpieczeń społecznych z prawem pracy oraz podejmowaniem zatrudnienia czy też prowadzeniem działalności gospodarczej sprawia, że normy prawa zabezpieczenia społecznego oddziałują także na sytuację prawną przedsiębiorców. Z uwagi na bliskość granicy polsko-niemieckiej podejmowanie aktywności zarobkowej przez Lubuszan poza Polską nie jest zjawiskiem marginalnym. Niezależnie zatem czy występuje sytuacja bezpośredniego podejmowania pracy u zagranicznego pracodawcy poza terytorium RP, czy też czasowego delegowania za granicę w celu świadczenia usługi faktycznie praca wykonywana jest poza Polską i rozważać należy skutki wynikające z zasady *lex loci laboris* (prawo miejsca wykonywania pracy). Celem uniknięcia wielokrotnych lub krótkotrwałych zmian ustawodawstwa właściwego w zakresie zabezpieczenia społecznego ustanowiono zasady koordynacji zabezpieczenia społecznego pozwalające przy spełnieniu określonych warunków podlegać prawu innego państwa niż państwo miejsca pracy. W przypadku samych pracowników chodzi o utrzymanie lub nabycie prawa do świadczeń określonych przepisami ustawodawstwa właściwego. W odniesieniu do przedsiębiorców (pracodawców) należy w szczególności wskazać na konieczność kalkulowania kosztów pracy przy uwzględnieniu obciążeń publicznoprawnych związanych z finansowaniem składek na ubezpieczenia społeczne. Nieznajomość przepisów o koordynacji skutkować może ustaleniem przez organ rentowy ustawodawstwa innego niż prognozowane. W konsekwencji może dojść do wstecznego ustania tytułu ubezpieczenia społecznego, a nawet pobrania nienależnie świadczeń objętych koordynacją. Wystąpienie oprócz prezentacji zagadnień o charakterze ogólnym i statystyki rozstrzygnięć w sprawach z zakresu koordynacji odnosić się będzie do przedstawienia i analizy przypadków z praktyki działania organów rentowych właściwych dla województwa lubuskiego.

dr hab. Mirosław Kowalski, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

lic. Klaudia Perzanowska

Uniwersytet Zielonogórski

Uwarunkowania nieprawidłowości w rozwoju mowy w opiniach studentów Ziemi Lubuskiej. Analizy i refleksje

Pedagog jest osobą realizującą świadomie oraz celowo działania wychowawcze. Wyposaża on ucznia nie tylko w wiedzę niezbędną w aspekcie realizacji podstawy programowej, ale także kształtuje jego osobowość. Pedagodzy są więc osobami kluczowymi w procesie rozwoju dziecka. Zważywszy na ilość czasu, jaki z nimi spędzają oraz możliwości dostrzeżenia predyspozycji oraz trudności występujących u ucznia, winni znać oni normy rozwojowe oraz uwarunkowania powstawania zaburzeń o różnym podłożu, aby możliwie szybko podejmować działania zapobiegające powstawaniu nieprawidłowości w ich zakresie oraz powstrzymywać daleko idące skutki, w tym także w zakresie rozwoju mowy, bowiem zdobycie umiejętności porozumiewania się za pomocą mowy jest znaczące w wielu aspektach, między innymi rozwoju: poznawczego, emocjonalnego, osobowościowego, a także -- społecznego. Zważywszy na powyższe, przeprowadzone zostały badania wśród studentów Ziemi Lubuskiej w zakresie znajomości uwarunkowań nieprawidłowości w rozwoju mowy, a które poddane zostały wnikliwej analizie.

dr hab. Jarosław Kuczer, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

Szlachcic, baron, hrabia.

Badania nad XVI-XVIII-wieczną szlachtą południowej części województwa lubuskiego

Powojenne badania nad szlachtą południowej części województwa lubuskiego zostały zapoczątkowane w latach 90-tych XX w. przez zespół pod kierownictwem Prof. Kazimierza Bartkiewicza. Kontynuowali je kolejno Prof. Wojciech Strzyżewski, Prof. Małgorzata Konopnicka i Prof. Jarosław Kuczer, jak również doktoranci i liczni regionaliści o wysokim stopniu przygotowania zawodowego. Zaprezentowany w artykule stan badań to również dokonania historyków niemieckich, zwłaszcza okresu XIX i pierwszej połowy XX w. W tym wymiarze, całościowo dorobek dotyczy rodzin zamieszkujących księstwo głogowskie tak w odniesieniu do jednostkowych badań genealogicznych, prozopograficznych, heraldycznych i sfragistycznych oraz szerszych, obejmujących tematykę w sposób syntetyczny.

dr Krzysztof Lisowski
Uniwersytet Zielonogórski

Lubuski Sondaż Społeczny – socjologiczny portret Lubuszan w latach 2005-2014

W wystąpieniu zaprezentowany zostanie projekt badawczy Lubuski Sondaż Społeczny (LSS), który realizowany był trzykrotnie w latach 2005-2006, 2009, 2014. LSS powstał z myślą o systematycznym dostarczaniu danych empirycznych na temat wybranych parametrów życia społecznego mieszkańców województwa lubuskiego. Trzykrotny pomiar na reprezentatywnych próbach dorosłych mieszkańców pozwolił na obserwację zmian opinii i postaw Lubuszan w okresie transformacji ustrojowej. Badanie miało wielotematyczny (omnibusowy) charakter, odwoływało się do wielu aspektów życia Lubuszan, między innymi: jakości życia, czasu wolnego, polityki, poparcia dla UE, samooceny położenia w strukturze społecznej, patriotyzmu, ról społecznych związanych z płcią i wielu innych. Uzyskane dane stanowią unikalny materiał empiryczny pozwalający spojrzeć na przebieg procesów społecznych w województwie lubuskim, dają także możliwość porównania Lubuszan do mieszkańców innych regionów kraju. LSS daje także możliwość kontynuowania badań w przyszłości i identyfikację dalszych zmian postaw, zachowań czy opinii mieszkańców Ziemi Lubuskiej.

dr Janusz Łastowiecki
Uniwersytet Zielonogórski

My mamy radio, wy macie telewizję. Telewizja zielonogórska w latach 1989-2019

Referat odtwarza losy telewizji zielonogórskich w latach 1989-2019, pokazując pokrętną historię zarówno ośrodka państwowego (TVP Gorzów Wielkopolski), jak i stacji prywatnych (od TV Vigor przez TV ZG po Index TV). Prezentacja skupia się na dwóch problemach: drodze ośrodków do ukształtowania misji w przedstawianiu lokalnej rzeczywistości i niestabilnej autonomii poszczególnych stacji.

dr Patrycja Łobodzińska

Muzeum Narodowe w Poznaniu

Średniowieczna plastyka Ziemi Lubuskiej – stan badań, rozpoznanie, kierunki badawcze

„Blado wypada na obszarze naszym [Ziemi Lubuskiej – PŁ] obraz plastyki średniowiecznej” – pisał w 1950 r. Gwido Chmarzyński w pionierskim opracowaniu dotyczącym sztuki tego regionu. Ów dyrektor Muzeum Wielkopolskiego (później Muzeum Narodowego) w Poznaniu i uczestnik wypraw członków Instytutu Zachodniego na Ziemie Odzyskane dobrze zdiagnozował sytuację tego wtórnego i wyjątkowego, bo poskładanego z fragmentów różnych historycznych krain regionu. Jego słowa można odczytywać dwojako. Po pierwsze, jako diagnozę stanu zachowania zabytków. Po drugie, jako „blady obraz” sztuki średniowiecznej Ziemi Lubuskiej, zarysowany ledwie przez historyków sztuki. Słowa G. Chmarzyńskiego, choć napisane ponad 70 lat temu, nie tracą na aktualności. Średniowieczna plastyka Ziemi Lubuskiej wciąż wydaje się obszarem badawczo zaniedbanym, zarówno przez akademików, jak i muzealników. Stan taki ma wiele przyczyn: od ontologicznego charakteru regionu, po stworzony w 1946 r. oficjalny program polityki muzealnej. Zgodnie z nim powstające nowe placówki muzealne zobowiązane były do realizowania programu repolonizacji Ziem Odzyskanych i pokazywania na stałych ekspozycjach przede wszystkim sztuki polskiej, zwłaszcza współczesnej. Zapewne te zamierzenia, jak i charyzmatyczna postać G. Chmarzyńskiego spowodowały, że to do Poznania trafiło 18 rzeźb średniowiecznych opisywanych jako pochodzących z Ziemi Lubuskiej. Część z nich, w złym stanie zachowana, nigdy nie opuściła murów magazynu i pozostaje nieznaną pasjonatom oraz badaczom. Moim celem jest ocena naszej dotychczasowej wiedzy na temat średniowiecznej plastyki Ziemi Lubuskiej. Będzie ona punktem wyjścia dla oszacowania możliwych kierunków i perspektyw dla dalszych badań historyczno-artystycznych nad tym zagadnieniem.

prof. dr hab. Małgorzata Mikołajczak
Uniwersytet Zielonogórski

Zintegrowane badania nad Ziemią Lubuską: wyzwania i szanse

Zintegrowane badania regionalistyczne, nawiązujące do koncepcji, która zaistniała ponad sto lat temu we Francji, w nowoczesny sposób łączą różne optyki badawcze i wpisują się we współczesny model badań inter-, trans- i multidyscyplinarnych. W referacie chciałabym zapytać, czy oferowany przez nie wielostronny kompleksowy ogląd może być odniesiony do studiów nad Ziemią Lubuską i jakie wyzwania oraz szanse się z tym wiążą. Hipotezy, które stawiam w punkcie wyjścia, będą weryfikowane w trakcie obrad – namysł nad stanem badań, prowadzonych w obrębie różnych dyscyplin, pokaże, co wynika z zintegrowanego spojrzenia na region, czy i na ile dają się uzgodnić odmienne spojrzenia i języki, a także jakie perspektywy/możliwości otwierają się przed tą formułą badawczą na przyszłość.

dr hab. inż. Maria Mrówczyńska, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

dr inż. Sławomir Gibowski

Uniwersytet Zielonogórski

Identyfikacja przemieszczeń pionowych obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie miasta Zielona Góra

Pomiary geodezyjne stanowią pomocniczy element badań geologiczno–inżynierskich mających na celu identyfikację przyczyn, rozmiarów oraz dynamiki zjawiska deformacji obiektów budowlanych, które zostały posadowione na gruntach ekspansywnych występujących na terenie miasta Zielona Góra. W artykule przedstawiono podstawowe zasady prowadzenia monitoringu geodezyjnego w zakresie pomiaru przemieszczeń pionowych obiektów budowlanych oraz opracowania numerycznego pozyskanych danych pomiarowych. Obiekty inżynierijno–budowlane posadowione na gruntach ekspansywnych są narażone głównie na działanie sił pionowych, dlatego też w artykule zwrócono szczególną uwagę na problematykę pomiarów geodezyjnych koncentrującą się na badaniu osiadań fundamentów. Rezultaty uzyskane w wyniku przeprowadzonych badań mogą być podstawą podjęcia decyzji dotyczących zabezpieczenia obiektów budowlanych oraz konieczności przeprowadzenia prac modernizacyjnych i remontowych.

dr hab. Tomasz Nodzyński, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

Badania nad lubuską tożsamością z perspektywy historyka

Punktem wyjścia rozważań będzie pytanie o źródła tożsamości regionu wykreowanego z pobudek politycznych w 1945 roku. Następne pytania będą dotyczyć motywów, celów i efektów badań prowadzonych w kręgu takich organizacji i instytucji jak Lubuskie Towarzystwo Kultury, Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Polskie Towarzystwo Historyczne, Wyższa Szkoła Pedagogiczna – Uniwersytet Zielonogórski, Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, archiwa, muzea, biblioteki publiczne, organizacje społeczne w Zielonej Górze, Gorzowie Wlkp. oraz innych miejscowościach obecnego województwa lubuskiego. Podjęta zostanie próba ukazania uwarunkowań społeczno-politycznych publikowania wyników tych badań przed i po 1989 roku oraz zarysowania ich perspektyw w przyszłości – także w kontekście funkcjonowania nauk humanistycznych i społecznych w warunkach ciągłej reformy.

dr hab. Ewa Pasterniak-Kobyłecka, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

Partycypacja w lokalnych wydarzeniach kulturalnych studentów pierwszego roku Uniwersytetu Zielonogórskiego

Sztuka pełni wiele ważnych funkcji w ludzkim życiu. Uczestnictwo w kulturze ma wpływ na wszechstronny rozwój każdego człowieka. Studenci, którzy rozpoczynają edukację w murach Uniwersytetu Zielonogórskiego mają możliwość rozwoju swoich zainteresowań artystycznych. Miasto i region oferują wiele form aktywności kulturalnej. Autorka objęła badaniami młode osoby kształcące się na Wydziałach Humanistycznym oraz Nauk Społecznych.

dr Magdalena Pokrzyńska
Uniwersytet Zielonogórski

Region lubuski w świetle badań etnograficznych

W referacie zostaną przedstawione: rozwój powojennych badań etnograficznych na obszarze regionu lubuskiego, ważne postaci (badacze), podejmowane przez nich zagadnienia, teren działań oraz wnioski płynące z tych badań. Zaprezentowane zostanie również kształtowanie się regionalnych ośrodków ważnych dla etnograficznej wiedzy regionalnej, zakres ich działania oraz ich efekty, z uwzględnieniem specyfiki wynikającej ze specyfiki kontekstu historycznego.

dr Kaja Rostkowska-Biszczyńska

Uniwersytet Zielonogórski

Prasa Ziemi Lubuskiej – dorobek i perspektywy badań

Celem wystąpienia jest przegląd badań nad prasą lubuską, charakterystyka tendencji w podjętych do tej pory analizach oraz wyznaczenie możliwych perspektyw rozwoju refleksji naukowej nad tym ważnym rozdziałem lubuskiej historii komunikacji masowej. Analizie poddano ostatnie trzy dekady rozwoju prasy na tle istotnych kontekstów społeczno-politycznych. Pierwsza dekada ostatniego trzydziestolecia kończy się reformą administracyjną (powstanie dwóch stolic województwa), co nadaje nowy porządek medialny w regionie. Druga związana jest z cyfryzacją i komercjalizacją lubuskiej prasy. Trzecia – ze światopoglądową polaryzacją gazet i czasopism oraz ich multimedialnym ukształtowaniem. Spojrzenie na prasę, oparte do tej pory w największej mierze na ujęciu historycznym, a w obszarze medioznawczym na metodzie analizy zawartości, domaga się refleksji interdyscyplinarnej, uwzględniającej tropy politologiczne, socjologiczne czy technologiczne wynikające z multimedialności przekazów współczesnych (prasa cyfrowa). Wobec ryzyka marginalizacji badań lubuskich mediów, warto przywrócić się krytycznie dorobkowi oraz perspektywom rozwoju badań, które nie będą już prowadzone w dobie mariażu druku i cyfryzacji na lubuskim rynku prasy, ale w przestrzeni zdominowanej przez platformy medialne.

prof. dr hab. Marta Ruszczyńska

Uniwersytet Zielonogórski

Widma dawnej i nowej historii w powieści sensacyjnej Sławomira Siereckiego „Upiory znikają o brzasku”

Powieść S. Siereckiego *Upiory znikają o brzasku* (1988) nie była do tej pory przedmiotem badań regionalistycznych w kontekście Ziemi Lubuskiej. Stało się tak dlatego, że ten poczytny swego czasu autor powieści sensacyjnych (lata 70. i 80.), jak również scenarzysta telewizyjny i filmowy został już dzisiaj całkowicie zapomniany. Autorka postanowiła pokazać tę powieść w perspektywie badań regionalnych. Interesujące jest już samo miejsce akcji – pałac w Zaborze/Danborze ze swoimi widmami przeszłości oraz wydarzeniami z końca wojny, gdzie mroczny krwawy dramat w przedziwny sposób splata się operetką, westernem osadniczym i melodramatem. Granice między Odrą a Nysą Łużycką zdają się być jeszcze płynne, a przyszła Ziemia Lubuska jako miejsce pograniczne zdaje się być właśnie krainą nie do końca realną, jakby na gorąco zapisywaną, trochę nieprawdopodobną, jakby wyjętą z męczącego, złego snu. I co ważne, mało przypominającą współczesne obrazy miasta-ogrodu czy lubuskiej arkadii. Być może jest to właśnie tekst pokazujący tę mniej znaną - mroczną stronę Ziemi Lubuskiej jako obszaru tajemniczych peryferii, nieobecnej i jeszcze nie końca zdefiniowanej kultury, która nie została do końca odczytana. Autorka referatu właśnie podejmuje się tej tej interpretacji.

dr hab. Dariusz Rymar, prof. AJP

Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

Badania historyczne nad Ziemią Lubuską w latach 1945–1989 z perspektywy gorzowskiej

Celem referatu jest dokonanie subiektywnego spojrzenia na badania historyczne nad przeszłością powojennej Ziemi Lubuskiej: jej nazwy, kształtowania się, sposobu ich prezentowania w wybranych publikacjach.

dr Karol Siemaszko

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Sądownictwo powszechne na Ziemi Lubuskiej w pierwszych latach po II wojnie światowej. Stan badań

Organizacja i działalność sądownictwa powszechnego na Ziemi Lubuskiej w pierwszych powojennych latach pozostawała poza głównym nurtem badań regionalnych. Dopiero w ostatniej dekadzie pojawiła się większa liczba prac poświęconych tej tematyce. Wśród drobnych prac należy wymienić publikowane na łamach „Czasopisma Prawno–Historycznego” artykuły poświęcone organizacji i funkcjonowaniu Sądu Okręgowego w Zielonej Górze w latach 1945 – 1950, a także artykuły poświęcone gorzowskiemu sądownictwu publikowane na łamach „Nadwarciańskiego Rocznika Historyczno–Archiwalnego”. Opublikowano także monografię poświęconą orzecznictwu w sprawach karnych Sądu Okręgowego w Zielonej Górze i Sądu Okręgowego w Głogowie z siedzibą w Nowej Soli w latach 1945 – 1950. Dotychczasowe prace nie wyczerpują tematu działalności powojennego sądownictwa na Ziemi Lubuskiej. Brakuje choćby opracowania poświęconego efemerycznemu Sądowi Apelacyjnemu w Zielonej Górze. Celem referatu jest zaprezentowanie stanu badań nad lubuskim sądownictwem w okresie powojennym oraz udzielenie odpowiedzi na pytania o ewentualne perspektywy badawcze.

dr hab. Magdalena Steciąg, prof. UZ
Uniwersytet Zielonogórski

Lubuskie radiomorfozy: rekonesans zmian na lokalnym rynku radiowym w ostatnim trzydziestoleciu

Początki radiofonii w naszym regionie sięgają połowy XX wieku. W tym roku Radio Zachód (wcześniej: Ekspozytura Polskiego Radia w Zielonej Górze) świętuje jubileusz 80-lecia. Hipotezą, którą warto rozpatrzyć w tym kontekście, jest silna pozycja radia w regionie lubuskim (w porównaniu do innych mediów masowych i innych regionów w Polsce). Głównym celem referatu będzie jednak przedstawienie przełomowych zmian, które rozpoczęły się na lokalnym rynku radiowym po 1989 r. Proponowana periodyzacja obejmuje trzy dekady: lata 1989 – 1999 to okres kształtowania się nowego porządku medialnego, lata 1999 – 2009 to z kolei czas postępującej komercjalizacji rynku radiowego w Lubuskiem, a lata 2009 – 2019 zwiastują erę mediów tożsamościowych, zwłaszcza w radiofonii publicznej. Rekonesans lubuskich radiomorfoz zostanie uzupełniony refleksją dotyczącą ścieżek dalszych badań w obrębie regionalistyki.

dr hab. Dorota Szaban, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

dr hab. Beata Trzop, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

Lubuszenie w pandemii COVID-19. Badania socjologiczne w „czasach zarazy”

Intencją, jaka przyświecała nam jako badaczkom społecznym w czasie pierwszych tygodni pandemii i ogłoszonego w związku z nią globalnego lockdownu, było uchwycenie wyjątkowych doświadczeń mieszkańców województwa lubuskiego z tego momentu. Sytuacja była wyjątkowa. Koronawirus zaatakował nagle, nikt nie był na niego przygotowany. To stworzyło przestrzeń dla naturalnego laboratorium społecznego, w którym każdy musiał wypracować sobie własne strategie adaptacyjne, którym towarzyszyło wiele różnych emocji. Poprosiliśmy Lubuszan, aby podzielili się z nami swoimi doświadczeniami, przygotowując strukturalizowane opowieści. Była to próba uchwycenia tu i teraz, w ujęciu synchronicznym, tej specyficznej sytuacji społecznej. Wyniki tych autoetnograficznych badań pozostaną świadkiem tamtego czasu, naszych lęków, naszych obaw, naszych tęsknot za normalnością. Są także świadectwem na to, jak szybko o tym zapomnieliśmy.

prof. dr hab. Grażyna Barbara Szewczyk
Uniwersytet Warszawski

Ziemia Lubuska w katowickich czasopismach kulturalnych „Odra” i „Poglądy”

Tematyka artykułu podejmuje nierozpoznany dotychczas przez badaczy temat i jest próbą rekonstrukcji i syntezy głosów górnośląskich autorów, pisarzy i publicystów o Ziemi Lubuskiej. Punktem odniesienia jest analiza tekstów opublikowanych na łamach katowickiego czasopisma „Odra” oraz kulturalno-społecznego dwutygodnika „Poglądy” w latach 1945 -1981. Wychodząc od semantyki zmieniających się w odniesieniu do nazewnictwa tzw. Ziemi Odzyskanych pojęć, autorka artykułu koncentruje swoje rozważania na różnych gatunkowo tekstach (wiersze, reportaże, sprawozdania, opinie) opisujących przemiany w krajobrazie kulturalnym Ziemi Lubuskiej, najważniejsze w nim wydarzenia i postaci. Dzisiejsza perspektywa spojrzenia pozwala dostrzec w ówczesnym transferze myśli między pisarzami Górnego Śląska i Nadodrza elementy wspólne, podkreślające znaczenie kultury obu regionów na ówczesnej mapie Polski i dokumentujące ich dynamiczny rozwój po drugiej wojnie światowej.

dr Mirosława Szott

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida
w Zielonej Górze

Zielonogórska Pracownia Badań nad Literaturą Regionalną – próba podsumowania dziewięciu lat działalności

Pracownia Badań nad Literaturą Regionalną działająca przy Instytucie Filologii Polskiej na Uniwersytecie Zielonogórskim została założona w 2010 roku przez prof. Małgorzatę Mikołajczak i była kierowana przez nią do 2018 roku. To niewątpliwie jeden z najważniejszych okresów w badaniu literatury tego regionu. Od tego czasu wzrosło zainteresowanie lubuską twórczością, a także uległa zmianie perspektywa mówienia o niej. Pracownia kierowana od 2018 roku przez dr Kamilę Giebę została zamknięta w 2019 roku w wyniku restrukturyzacji Instytutu. Chciałabym w swoim referacie podsumować kilkuletnią działalność Pracowni, powiedzieć o okolicznościach jej powstania, książkach wydanych w ramach serii „Historia Literatury Pogranicza”, projekcie międzyuczelnianym, pracach dyplomowych i wielu innych inicjatywach kulturalnych, które w jej obrębie powstawały

dr hab. Katarzyna Taborska, prof. AJP

Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

Leksykon / Wokabularz "regionu lubuskiego" w wybranych pracach literaturoznawczych

Celem wystąpienia jest przedstawienie koncepcji projektu wydawniczego słownika terminów charakterystycznych dla narracji literaturoznawczych, które związane są z „regionem lubuskim” (por. A. Zielińska, *Grenlandsprache. Untersuchung der Sprachen und Identitäten in der Region Lebus*, Berlin 2019). Już wybrana tu nazwa terytorium wymaga wielopłaszczyznowych objaśnień uwzględniających policentryczną analizę świadectw geografii wyobrażonej. W referacie zostaną ukazane propozycje komparatystycznie zestawionych źródeł, klasyfikacji haseł oraz przykłady sposobu ich prezentacji uwzględniającej różne koncepcje oglądu rzeczywistości.

dr Wiktor Trybka

Uniwersytet Zielonogórski

Bogactwo naturalne województwa lubuskiego jako wyzwanie dla praktyki notarialnej

W codziennym życiu nieczęsto podejmuje się refleksję nad oddziaływaniem poszczególnych czynników i faktów na obrót prawny. Jednymi z nich są kwestie związane z rodzajem nieruchomości, z jakimi mamy do czynienia. Obrót nieruchomościami rolnym i leśnymi został ograniczony przez prawodawcę. Przyjęcie norm prawnych zawężających możliwość swobodnego obrotu prawem własności miało między innymi na celu wprowadzenie kontroli państwa nad obszarami powierzchni ziemskiej cennymi z uwagi na ich bogactwo naturalne i przyrodnicze. Województwo Lubuskie jest bogate w tereny rolnicze i leśne, w związku z tym obrót takim nieruchomościami często będzie wiązał się z koniecznością uzyskania aprobaty ze strony organów państwa na nabycie takiej nieruchomości z jednoczesnym zobowiązaniem się przyszłego właściciela do takiego ich wykorzystania, które zagwarantuje istnienie na tym terytorium bogactwa naturalnego i przyrodniczego. Jednym z takich ograniczeń jest możliwość nabycia nieruchomości rolnej powyżej jednego hektara przez rolnika indywidualnego.

dr hab. Marcei Tureczek, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

O badaniach nad dziedzictwem kulturowym na Ziemi Lubuskiej z nieco innej perspektywy

Problematyka badań na współczesnym regionem lubuskim (Ziemią Lubuską) obejmuje obok wielu zagadnień również aspekt dziedzictwa kulturowego. Zainteresowania tym obszarem zyskały na znaczeniu szczególnie po 1989 roku, gdy w krąg publikacji zaczęto włączać odniesienie do niemieckiego dziedzictwa kulturowego. Problem mojego wystąpienia odnosi się do postrzegania niemieckiego dziedzictwa kulturowego w perspektywie polskich badań jako przedmiotu degradacji i dewastacji w okresie do 1989 roku. Czy państwo polskie i polskie społeczeństwo na Ziemi Lubuskiej nie podejmowało żadnych działań ratunkowych wobec tej substancji? Czy dziedzictwo to było wyłącznie niszczone? Jak wygląda pozycja tego dziedzictwa w odniesieniu do stosunków polsko-niemieckich i niemieckiej doktryny prawnej nieuznającej do 1990 roku polskich nabytków terytorialnych?

mgr Magdalena Turska

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Zbigniewa Herberta
w Gorzowie Wielkopolskim

Studia nad środowiskiem literackim Gorzowa Wielkopolskiego i okolic – rekonesans i perspektywy rozwojowe

Referat dotyczy wybranych źródeł na temat stanu badań środowiska literackiego Gorzowa Wielkopolskiego i jego okolic. Jako baza posłużą publikacje historycznoliterackie, które poruszają to zagadnienie. Prelegentka zarysuje obraz dostępnych opracowań, uwzględniając omówionych w literaturze przedmiotu pisarzy, którzy mieli i mają wpływ na twórczość lokalną. Obok wybranych materiałów przedstawi także wydawnictwa, mające wartość dokumentacyjną. Posłuży się korpusem, osiągalnym w zasobach regionalnych Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Zbigniewa Herberta w Gorzowie Wielkopolskim. Zarys ma na celu postawienie tezy, iż temat jako przedmiot badawczy jest nie do końca wyczerpany, dzięki czemu otwiera się pole do eksploracji. Perspektywa ta umożliwi ujęcie całościowe oraz gruntowne rozpoznanie zjawisk poprzez badania nad materią literacką, która dotychczas nie doczekała się szerszego omówienia.

mgr Grzegorz Urbanek

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gorzowie Wielkopolskim

Prasa ziomkowska w badaniach regionalistycznych po 1990 roku na przykładzie czasopisma "Heimatgruss"

Celem niniejszego referatu jest przedstawienie dotychczasowych badań regionalistycznych prowadzonych po 1990 roku w obrębie obszaru Ziemi Międzyrzeckiej w oparciu o wydawany od 1949 roku kwartalnik „Heimatgruss”. Do chwili obecnej ukazały się 244 numery periodyku, którego nadrzędnym celem była konsolidacja Niemców wysiedlonych za Odrę w 1945 roku z obszaru współcześnie określanego jako Ziemia Międzyrzecka oraz budowanie pamięci zbiorowej i indywidualnej o utraconej ojcowiznie. Ze względu na przekrojowy (różnorodny) charakter materiałów publikowanych w piśmie – egodokumenty, edycje źródeł, ikonografia ze zbiorów prywatnych – kwartalnik jawi się jako szczególnie cenne źródło informacji o dawnych mikrospołecznościach. Włączenie tych treści do badań nad historią Ziemi Międzyrzeckiej jest wprawdzie zauważalne w opracowaniach powstałych głównie po polskiej stronie po 1990 roku, jednakże wystąpienie będzie stanowiło próbę uzyskania odpowiedzi na pytania, na ile opracowania „ziomkowskie” mogą istotnie uzupełnić wiedzę w konkretnych obszarach badawczych i w jakim zakresie jest niezbędna ich konfrontacja z materiałem archiwalnym oraz istniejącym stanem wiedzy.

dr hab. Krzysztof Wasilewski, prof. KP

Politechnika Koszalińska

Digitalizacja dziedzictwa Ziemi Lubuskiej jako przykład cyfrowej kreacji regionu

Dziedzictwo kulturowe, zarówno materialne, jak i niematerialne, podlega procesowi digitalizacji, a więc migracji do cyberprzestrzeni. W ten sposób obiekty, jak również wytwory pisemne i inne nie tylko mają szansę na zachowanie w obecnej formie, jak i wzmacniają swój potencjał do kreowania tożsamości regionalnej wśród mieszkańców. Zadaniem referatu będzie analiza sposobów i celów funkcjonowania dziedzictwa lokalnego w cyberprzestrzeni w kontekście wykorzystania cyfrowych narzędzi do kreowania regionu, zwłaszcza zaś regionu wciąż w pełni niewykształconego, jak Ziemia Lubuska.

dr hab. Maria Zielińska, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

Ziemia Lubuska z perspektywy socjologicznej i transgranicznej

Podstawowym celem wystąpienia jest próba pokazania Ziemi Lubuskiej jako obszaru socjologicznych eksploracji i badań. Jednym z ważnych wymiarów tych poszukiwań dla socjologów zielonogórskich okazała się transgraniczność rozumiana szeroko jako zespół zjawisk związanych z usytuowaniem Ziemi Lubuskiej na zachodnim pograniczu Polski. Ten aspekt od zawsze przyciągał uwagę przede wszystkim socjologów, politologów czy historyków, a wraz z następowaniem kolejnych etapów transformacji systemowej w Polsce problematyka pogranicza zyskiwała na znaczeniu. W wielu badaniach w tym czasie ujawnił się paradygmat pogranicza skupiający takie zagadnienia jak: mniejszości narodowe i etniczne; niemieckie dziedzictwo kulturowe – od wyposażenia mieszkań, przez cmentarze i świątynie, po twórców o regionalnym, ogólnoniemieckim i światowym znaczeniu; poszukiwanie tożsamości, migracje, współpraca transgraniczna, transgraniczność jako otwarta i przepuszczalna granica, dająca możliwości zaspokajania wielu potrzeb w kraju sąsiada itp. Projekty badawcze realizowane od początku istnienia Instytutu Socjologii w WSP w Zielonej Górze (dzisiaj na Uniwersytecie Zielonogórskim) skupiały się na badaniu min. postaw mieszkańców województwa lubuskiego wobec ważnych kwestii społecznych, również tych wynikających z zamieszkiwania na terenie przygranicznym; przede wszystkim zaś nadrzędnym celem badań było poszukiwanie uwarunkowań lubuskiej tożsamości. Przyjęto wstępne założenie, że długotrwałe oddziaływanie zakorzenionych w danej zbiorowości sposobów działania buduje określone trwałe wzory zachowań, które szczególnie uwidaczniają się w warunkach radykalnych zmian społecznych. Taki pogląd pozwolił na postawienie pytania: czy i jakie cechy zbiorowe wykształciły się podczas procesów „oswajania rzeczywistości” w zbiorowości „wysadzonej” ze swojego dotychczasowego życia, wykorzenionej, przesiedlonej na tereny obce i nieznanne (między innymi z byłych Kresów Wschodnich, Podhala, Małopolski na tzw. Ziemi Odzyskane)? Czy ze względu na tę złożoną i trudną przeszłość potomkowie osadników są bardziej proeuropejscy i tolerancyjni niż mieszkańcy innych regionów Polski? W swoim wystąpieniu chciałabym podjąć próbę odpowiedzi na postawione pytania.

dr Iwona Żuraszek-Ryś
Uniwersytet Zielonogórski

Nazwy własne Ziemi Lubuskiej jako przedmiot badań zielonogórskich językoznawców

Przedmiotem rozważań podjętych w niniejszym opracowaniu jest określenie zakresu badań prowadzonych przez zielonogórskich językoznawców w obrębie nazewnictwa Ziemi Lubuskiej. Materiał badawczy referatu stanowią prace polonistów związanych z zielonogórską uczelnią, zatrudnionych w niej na stałe lub też w określonym czasie. W tym drugim wypadku brano pod uwagę tylko te dokonania badaczy, które powstały w czasie ich zatrudnienia w Zielonej Górze.

PATRONAT HONOROWY

Marszałek Województwa Lubuskiego
Elżbieta Anna Polak

Prezydent Miasta Zielona Góra
Janusz Kubicki

JM Rektor Uniwersytetu Zielonogórskiego
prof. dr hab. Wojciech Strzyżewski

ORGANIZATORZY

Lubuskie Towarzystwo Naukowe
Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Zielonogórskiego
Instytut Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego

konferencja współfinansowana przez Miasto Zielona Góra
w ramach obchodów Jubileuszu 800-lecia powstania
Zielonej Góry i 700-lecia uzyskania praw miejskich

<https://www.facebook.com/LTNZielonaGora>

<https://www.youtube.com/@WiMBPNorwida>

transmisja dzięki Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece
Publicznej im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze

TRANSMISJA ONLINE

